

ORGANIZACE VELENÍ PŘI UVÁDĚNÍ VOJSK DO BOJOVÉ POHOTOVOSTI

XIV. sjezd KSČ ve svých závěrech vytyčil požadavek zdokonalovat na všech stupních úrovní řízení. Tento závěr se plně vztahuje i na ČSLA, kde všestranné zdokonalování systému velení je společným úkolem všech příslušníků ČSLA.

Velení v nejobecnějším významu je proces cílevědomého působení orgánů velení na objekt velení. Zahrnuje získání výchozích informací, jejich studium a vyhodnocování, v souladu s nimi přijetí rozhodnutí a stanovení konkrétních úkolů objektu velení.

V podmínkách ČSLA je velení uvědomělou a cvílevědomou činností vojenských řídicích orgánů různých stupňů, které zabezpečují chod podřízené vojenské organizace, s cílem dosáhnout zničení nepřítele v nejkratší době, s nejmenšími ztrátami a spotřebou materiálu. Toho dosahujeme jak v **přípravě bojové činnosti** (do zahájení války, boje) tak v **průběhu bojové činnosti**.

V článku chci rozebrat zásady velení v období příprav bojové činnosti s důrazem na období uvádění vojsk do plné bojové pohotovosti. Problém velení v tomto období je jednou ze zásadních otázek, diskutovaných v řídicích orgánech všech stupňů, protože toto poměrně krátké období tvoří základ přechodu z mírového na polní systém velení. Je velmi náročné, protože vojska jsou v pohybu, mírový systém velení je narušen a polní systém velení není dosud v pohotovosti.

V článku si stavím za cíl, na základě dílčí analýzy vzájemných souvislostí najít nejoptimálnější řešení tohoto problému. Nejprve si ujasníme cíl bojového poplachu a situaci v níž může být vyhlášen a též obecné požadavky kladené na velení.

Cílem bojového poplachu je:

— vyvést živou sílu, bojovou techniku a materiál z kasáren do určeného prostoru. Zde dokončit¹⁾ přípravu vojsk a bojové techniky k vedení boje,

¹⁾ Bojová technika a vojska musí být stále připravena. Jde zde o dokončení opatření, které probíhají v mírovém denním životě.

— vyvést živou sílu, bojovou techniku a materiál z podúderu nepřítele na objekt kasáren,

— vytvořit neoptimálnější podmínky pro zaujetí operační sestavy podle připravené a dle vývoje situace upřesněné dokumentace,

— překrytím státní hranice předurčenými silami a prostředky vytvořit hlavním silám dostatek času a prostoru pro volnost manévru.

Bojový poplach může být vyhlášen v různých situacích. K zobecnění tohoto problému uvádím pouze tři základní možné varianty.

1. Nepřítel zahájil válku s překvapením. Vojska opouštějí kasárna za bojového poplachu až v průběhu hromadného úderu nepřítele.

Tato varianta, i když ji nelze vyloučit, bude v současné době méně pravděpodobná, neboť strategické přípravy k agresi nemůže nepřítel při soudobé průzkumné technice utajit. Vzhledem ke koaličnímu rozdělení světa musí nepřítel hromadným úderem zasáhnout velký počet cílů na území všech států Varšavské smlouvy. K tomu musí ještě před úderem připravit značný počet odpalovacích ramp a jaderné munice na jednotlivých raketových základnách a ostatní prostředky napadení na námořních a leteckých základnách a připravit ozbrojené síly k agresi. To vyžaduje:

— doplnit bojové svazky, operační i strategické zálohy (přísun sil a bojové techniky ze zámoří, skrytá či otevřená mobilizace členských států Severoatlantického paktu),

— předsunout část sil ke státní hranici,

— připravit zásoby materiálu všeho druhu pro dlouhodobé vedení boje na všech bojištích,

— politicky a psychologicky připravit ozbrojené síly a obyvatelstvo států své koalice na válku, s důrazem na likvidaci následků odvetného jaderného úderu, atd.

2. Přípravy nepřítele k agresi byly včas odhaleny

Vojska jsou uvedena do plné bojové pohotovosti (vyvedena s bojovou technikou a materiálem do určených prostorů) s dostatečným předstihem před zahájením agrese nepřítele. Tím bylo nepříteli znemožněno dosáhnout strategického překvapení a částečně omezena jeho volnost ve využití času a prostoru k zahájení agrese.

Tato varianta je nejpravděpodobnější.

Odhalení příprav nepřítele k agresi ho však nezbavuje možnosti dosáhnout operačně taktického překvapení, neboť procento přesného zjištění data zahájení agrese je nepatrné, i když ne nemožné.

3. Nepříteli se nepodařilo utajit přípravu k agresi

Zjištěné příznaky však dosud nevyvolaly potřebu uvést vojska do plné bojové pohotovosti (vojska jsou dosud v posádkách). Přípravy nepřítele jsou trvale sledovány a vyhodnocovány.

Tato situace je velmi pravděpodobná. Vyžaduje mít spolehlivý systém vyrozumění a uvědomování, zabezpečující proniknutí signálů bojového poplachu od nejvyšších státních orgánů do rot vto v nejkratší lhůtě, vojska vycvičena

k rychlému opuštění kasáren a zaujetí plánovaných prostorů, pevné a spolehlivé velení, které umožní pružně ovlivňovat činnost vojsk podle vývoje situace.

Na systém velení při uvádění vojsk do bojové pohotovosti klademe tyto nároky: musí být operativní, pružný, nepřetržitý a odolný s velkou životností.

Základním ukazatelem **operativnosti** je rychlost činnosti systému a všech jeho složek. Musí zabezpečovat včasnou reakci velitelů a štábů na danou situaci.

Pružnost systému velení musí zabezpečovat rychlé reagování na každou změnu situace při zachování potřebné efektivity. Musí dovolovat přechod z jednoho režimu a metod velení do druhého, předání velení z jedné míst na druhá a zapojování dalších spojovacích prostředků do velení.

Nepřetržitost systému velení chápeme jako výraz spolehlivosti. Je zabezpečen účelným rozdělením technických prostředků i odpovídající výměnou informací mezi místy velení, která jsou na místě a která se rozvíjejí.

Odolnost systému velení je ovlivněna zvýšením schopnosti technických prostředků pracovat v podmínkách použití jaderných zbraní a rádiového rušení nepřítele, zabezpečit sběr aktuálních informací nezbytných pro rozhodování a rychlé předávání rozkazů a nařízení vykonavatelům.

Životnost systému velení bude zvýšena zesílením ochranných vlastností míst velení před účinky zbraní hromadného ničení a dalšímu působení protivníka, zkvalitněním a zrychlením procesu předávání velení v případě vyřazení síly a techniky, zvýšením způsobilosti práce systému v libovolných podmínkách situace a ve složitých klimatických a meteorologických podmínkách.

Velení, jako každá jiná kategorie, prochází vývojem, který ovlivňují způsoby přípravy a vedení ozbrojeného zápasu. Tak např. začátkem šedesátých let zavedením jaderných a raketových zbraní do výzbroje došlo ve vojenství k podstatným kvalitativním změnám. Projevily se i na strategické koncepci Spojených států amerických (tím i celého Severoatlantického paktu). Strategická koncepce tohoto uskupení vycházela z předpokládaného monopolu jaderných zbraní a byla proto založena na jednoznačném zahájení války překvapivým, hromadným jaderným úderem na vojska, politická, hospodářská a dopravní centra socialistických států.

Proto bylo nutné, aby živá síla, technika a materiál co nejrychleji opustily kasárna a všechny stupně velení vytvořily dočasná předsunutá místa velení (operační skupiny), která mohla řídit zasazení předurčených sil a prostředků do pohraničního sražení do doby, až plní velitelská stanoviště dosáhnou pohotovosti.

V důsledku likvidace jaderného monopolu, vytvoření rovnováhy sil raketových jaderných zbraní a v důsledku obav z následků ničivých účinků odvetného úderu na území států Severoatlantického paktu (především na území USA), přijaly USA koncem šedesátých let novou strategickou koncepci zahájení války.

I když nová koncepce nevylučuje dřívější variantu zahájení války hromadným jaderným úderem, za základ uvažuje **zahájení války pouze klasickými zbraněmi**. S použitím jaderných zbraní počítá až v průběhu operace (podle vývoje situace).

Tato variantní situace pochopitelně ovlivňuje i systém velení při uvádění vojsk ČSLA do bojové pohotovosti. Ukazuje se, že systém velení, zavedený při jednoznačném předpokladu zahájení války překvapivým jaderným úderem ne-

přítele, lze zjednodušit, než by jeho konečný efekt byl snížen. Jde především o systém velení v období od vyhlášení bojového poplachu do dosažení pohotovosti velitelského stanoviště v určeném prostoru.

V dřívějším systému velení bylo hlavní těžiště položeno na operační skupinu, která zaujímala místo velení v takové vzdálenosti od posádky, aby byla mimo okruh ničivých účinků jaderného úderu, vedeného na objekt kasáren (velitelství). Konkrétní složení, úkoly, materiální zajištění i časové normy pro dosahování pohotovosti těchto operačních skupin jsou známé a proto je neuvádím.

Chci se však zamyslet nad účelností dřívějších opatření vztahujících se k činnosti operačních skupin z hlediska soudobých poznatků a potřeb. Nejdříve můžeme posoudit vhodnost místa rozmístění OSK z **hlediska ochrany před účinky zbraní hromadného ničení**. Má-li být OSK chráněna spolehlivě před účinky jaderného úderu vedeného na posádku, musí být rozmístěna ve velké vzdálenosti od posádky (vzhledem k předpokládanému rozptýlu raketových zbraní, použité ráže jaderné zbraně, způsobu vybudování místa velení apod.). V tom případě může dosáhnout OSK pohotovost k řízení činnosti vojsk za dobu, která je z hlediska velení nepřijatelná. Dochází totiž k příliš dlouhému vakuu ve velení. Na činnost OSK je vhodné se podívat i z hlediska, **jak zabezpečuje nepřetržitost** velení. Požadavek je jednoznačný. Velet vojskům ihned od vyhlášení bojového poplachu. K splnění tohoto požadavku musíme najít reálné řešení.

Současně je nutné přehodnotit rozmístění OSK i z **hlediska spojení**. Spolehlivé velení vyžaduje mít do míst OSK vyvedeno linkové spojení. Podle současných možností je linkové spojení z místa OSK na VS, k podřízeným i nadřízeným stupňům velení a k sousedům (součinnostním velitelstvím) realizováno zpravidla přes posádkovou ústřednu. V případě jaderného úderu nepřítele na posádku bude posádková ústředna vyřazena a OSK bude odkázána pouze na rádiové spojení.

Současně je vhodné brát v úvahu i **pracovní podmínky** operačních skupin. V **místech** velení OSK mimo posádku jsou pracovní podmínky velmi ztížené (nedostatek místa, omezená možnost vytápění, zhoršené osvětlení apod.). Přesto, že jde pouze o krátký pobyt, je nutné brát v úvahu i tuto okolnost.

Z tohoto krátkého rozboru systému velení po vyhlášení bojového poplachu vyplývá, že je značně podřízen dřívější koncepci bleskové války (války zahájené nepřítelem hromadným jaderným úderem s překvapením), a málo se přizpůsobuje změnám, které vyplývají z upevnění politické, vojenské a ekonomické síly socialistického tábora a z toho vyplývajících změn v koncepcích předpokládaného nepřítele.

K dosažení souladu všech uvedených objektivních i subjektivních faktorů, požadavků a možností jejich realizace je nutné opřít se od vžitých názorů a návyků a hledat nové cesty řešení. Je třeba vyloučit dosavadní přenášení zodpovědnosti za velení na několik míst velení, postrádajících zpravidla potřebnou informovanost a pravomoc rozhodování a dodržovat zásadu nedílné velitelské pravomoci a zodpovědnosti.

Jedním z možných řešení je upustit od zaujímání polních míst velení operačními skupinami a vyřešit jejich místo v **posádce**.

Tím by bylo umožněno:

—vybavit místa velení OSK z hlediska ochrany před účinky ZHN s minimálními náklady,

- zabezpečit pohotovost velení v nejkratší možné době od vyhlášení signálu bojového poplachu,
- plně využít přítomnosti funkcionářů OSK v kasárnách k ovlivnění vyvádění vojsk, bojové techniky a materiálu a upřesnit jim další činnost,
- dokonale využít mírové spojovací sítě,
- upravit pracoviště OSK tak, aby vytvářelo dobré pracovní podmínky.

Je též nutné dořešit na všech stupních velení složení OSK, způsob zahájení práce, předání velení polnímu VS, přesun a sloučení OSK s polním VS. Každé velitelství by mělo rozpracovat řadu pomocných opatření, která ulehčují a zpřesňují systém velení. K nim patří např.:

- upřesnit funkční povinnosti, práva a odpovědnost náčelníků druhů vojsk (oddělení) i jednotlivých funkcionářů štábů při uvádění vojsk do bojové pohotovosti;
- unifikovat vybavenost jednotlivých míst velení (OSK, VS) všech stupňů velení,
- zlepšit a ujednotit metody a styl práce, sjednotit a zjednodušit pracovní postupy, typizovat a normalizovat štábní dokumentaci,
- připravit velitelský sbor a štábní pracovníky k všestrannému využití dosud zavedených i postupně zaváděných technických mechanizací a automatizačních prostředků velení. Přitom nesmíme zapomínat, že mechanizace a automatizace pouze urychlí a zkvalitní systém shromažďování, třídění a částečné zhodnocování informací. Velení však zůstane vždy tvůrčí činností velitele a štábu, kterou nenahradí žádné technické prostředky.